

BEGRIJPEND LEZEN

Voor het vijfde en zesde leerjaar

Meester Warre
www.meesterwarre.be
@meester_warre
Meester Warre

Een woordje uitleg…

Elk jaar kijken heel wat kinderen uit naar de komst van Sinterklaas. Maar heb je je ooit afgevraagd waar het sinterklaasfeest eigenlijk vandaan komt? Heeft Sinterklaas echt bestaan? Waarom komt hij volgens de verhalen uit Spanje? En waarom is er de laatste jaren zoveel discussie over het uiterlijk van Piet?

In deze bundel ontdek je meer over de geschiedenis van Sinterklaas en de tradities die bij het feest horen. Je leest drie informatieve teksten en beantwoordt telkens enkele vragen. Soms vind je het antwoord letterlijk in de tekst, maar bij andere vragen moet je wat dieper nadenken of je eigen mening geven.

Veel leesplezier!

Wie was Sinterklaas echt?

Elk jaar kijken heel wat kinderen uit naar 6 december. Sinterklaas brengt cadeautjes, kinderen zetten hun schoen klaar en in de winkels liggen chocoladeletters, speculaas en marsepein. Maar heb je je ooit afgevraagd waar dit feest eigenlijk vandaan komt? Heeft Sinterklaas echt bestaan? En waarom vieren we zijn feest nog altijd, zoveel eeuwen later? Om daar een antwoord op te vinden, moeten we meer dan 1700 jaar terug in de tijd.

Een jongen met een groot hart

Rond het jaar 270 werd in Patara een jongen geboren die Nicolaas heette. Patara was een stad in het gebied dat we vandaag Turkije noemen. In die tijd hoorde het bij het Romeinse Rijk.

Over de jeugd van Nicolaas weten we niet zoveel. Volgens oude verhalen groeide hij op in een rijke familie. Toen zijn ouders overleden, erfde hij veel geld. Maar Nicolaas wilde niet alles voor zichzelf houden. Hij gebruikte zijn geld om arme mensen te helpen. Zo gaf hij voedsel en geld aan gezinnen die het moeilijk hadden.

Later werd Nicolaas bisschop van Myra, een andere stad in het huidige Turkije. Een bisschop is een belangrijke leider binnen de christelijke kerk. Hij helpt gelovigen en geeft hun raad. Nicolaas werd vooral bekend omdat hij anderen hielp. Na zijn dood werden er steeds meer verhalen over hem verteld. Toch weten we niet zeker of al die verhalen echt gebeurd zijn.

Het verhaal van de drie dochters

Een van de bekendste verhalen over Nicolaas gaat over een arme vader met drie dochters. De vader had niet genoeg geld om zijn dochters een goede toekomst te geven. In die tijd kregen meisjes bij hun huwelijk vaak een bruidsschat mee. Dat was geld dat hun familie aan hen meegaf. De arme vader kon dat niet betalen.

Volgens de legende besloot Nicolaas het gezin te helpen. Op een nacht gooide hij stiekem een zakje met goud door het raam van hun huis. De vader vond het goud en kon daarmee zijn oudste dochter helpen. Later deed Nicolaas hetzelfde voor zijn tweede dochter. Toen hij voor de derde keer langskwam, ontdekte de vader wie de geheimzinnige helper was.

In sommige versies van het verhaal viel het goud in een schoen of kous die bij het vuur stond te drogen. Misschien komt daar wel de gewoonte vandaan om onze schoen klaar te zetten voor Sinterklaas. Helemaal zeker weten we dat niet.

Van Nicolaas tot Sinterklaas

Nicolaas overleed waarschijnlijk op 6 december, ergens in de vierde eeuw. Na zijn dood bleven mensen verhalen vertellen over zijn goede daden. Hij werd vereerd als een heilige en kreeg de naam Sint-Nicolaas.

In de middeleeuwen werd Sint-Nicolaas steeds bekender in Europa. Er werden kerken naar hem genoemd. Mensen zagen hem als de beschermheilige van kinderen, zeelieden en reizigers. Dat betekent dat ze geloofden dat hij deze mensen beschermde.

Zijn feestdag werd 6 december? Op die dag dachten mensen terug aan zijn leven en de goede dingen die hij had gedaan. Door de jaren heen ontstonden nieuwe gewoontes. Op sommige plaatsen kregen kinderen kleine geschenken of iets lekkers. Zo groeide het feest langzaam uit tot een dag waarop cadeautjes steeds belangrijker werden.

Ook de naam veranderde. Sint-Nicolaas werd in onze taal uiteindelijk Sinterklaas.

Heeft Sinterklaas nu echt bestaan?

De Sinterklaas die we vandaag kennen, met zijn grote boek en cadeautjes, is ontstaan uit verhalen en tradities. Maar achter die figuur zat waarschijnlijk wel een echte persoon: Nicolaas, de bisschop van Myra.

We weten niet alles over zijn leven. Veel verhalen werden pas lang na zijn dood opgeschreven. Daardoor is het moeilijk om te weten wat echt gebeurd is en wat later werd verzonnen. Wat we wel weten, is dat zijn naam al eeuwenlang verbonden wordt met het helpen van anderen en het geven van geschenken.

Misschien is dat wel de belangrijkste boodschap van het sinterklaasfeest. Het draait niet alleen om cadeautjes krijgen, maar ook om iets voor iemand anders doen. En zo leeft het verhaal van Nicolaas, meer dan 1700 jaar na zijn geboorte, nog altijd verder.

1. Vul het paspoort van Nicolaas in.

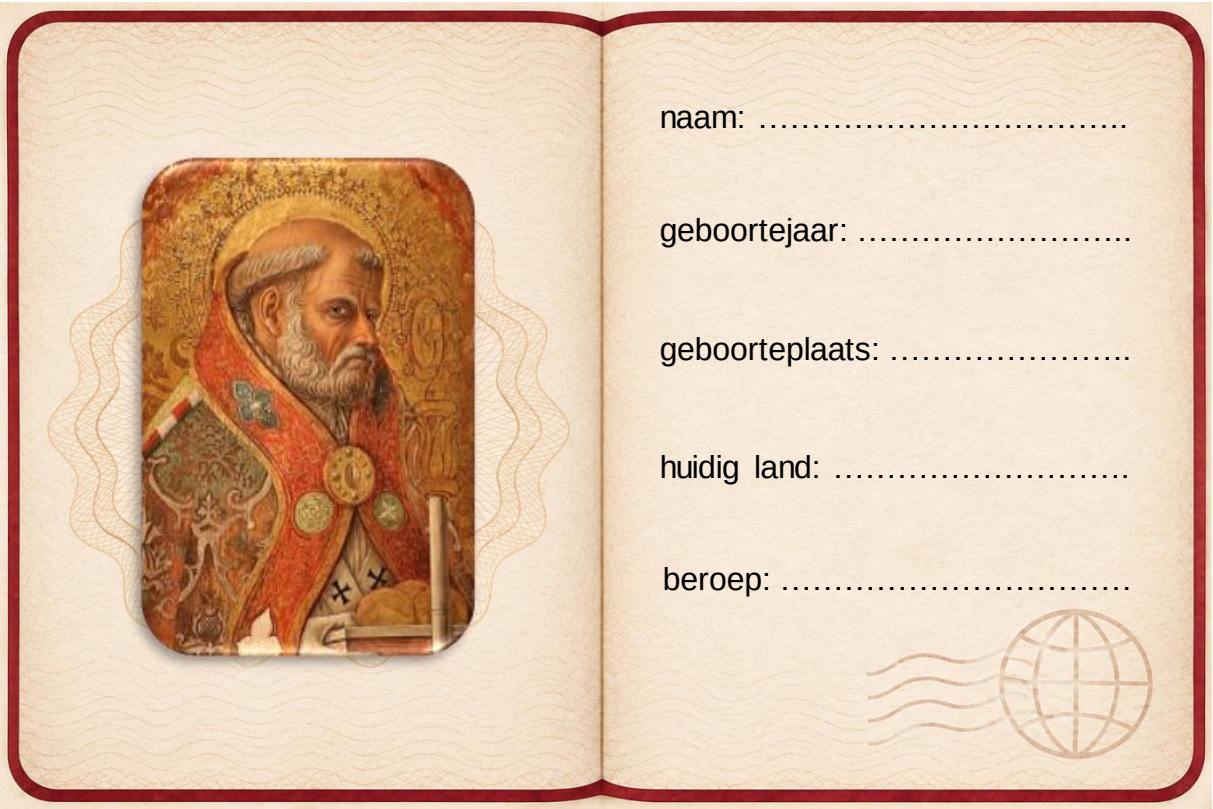

2. Waarom werd Nicolaas bekend? Kruis het juiste antwoord aan.

☐ Hij was een rijke koning die in een groot paleis woonde.

☐ Hij hielp arme mensen door geld en voedsel te geven.

☐ Hij reisde met zijn boot naar verschillende landen.

☐ Hij schreef verhalen over kinderen.

3. Wat betekent het woord ‘bruidsschat’? Leg uit in je eigen woorden.

……

……

4. Zet de gebeurtenissen uit het verhaal van de drie dochters in de juiste volgorde. Schrijf de cijfers van 1 tot 4.

☐ De vader ontdekte wie de geheimzinnige helper was.

☐ Nicolaas gooide een zakje goud door het raam.

☐ De vader had niet genoeg geld om zijn dochters te helpen.

☐ Nicolaas hielp ook de tweede dochter.

5. Welke gewoonte van het sinterklaasfeest zou ontstaan kunnen zijn uit het verhaal van de drie dochters?

……

……

6. Wat betekent het woord ‘beschermheilige’? Gebruik de informatie uit de tekst om je antwoord te formuleren.

……

……

7. Waarom is het moeilijk om te weten welke verhalen over Nicolaas echt gebeurd zijn?

……

……

8. Juist of fout? Kruis aan en verbeter de foute uitspraken.

	juist	fout
Nicolaas werd geboren in het huidige Spanje.		
Nicolaas was bisschop van Myra.		
Sint-Nicolaas werd vooral bekend tijdens de middeleeuwen.		
We weten zeker dat alle verhalen over Nicolaas echt gebeurd zijn.		
De vader van de drie dochters wist vanaf het eerste geschenk wie hem geholpen had.		

……

……

……

9. Wat is de belangrijkste boodschap van het sinterklaasfeest volgens de schrijver?

……

……

10. Wat is het verschil tussen Nicolaas van Myra en de Sinterklaas die we vandaag kennen? Geef twee verschillen.

……

……

De pietendiscussie: Zwarte Piet of Roetpiet?

Elk jaar komt Sinterklaas naar België samen met zijn helpers. Die helpers noemen we Pieten. Vroeger werden ze vaak afgebeeld met een volledig zwart geschminkt gezicht, rode lippen en een krullende pruik. Tegenwoordig zien we steeds vaker Pieter met enkele zwarte vegen op hun gezicht. Waarom is hun uiterlijk veranderd en waarom wordt daar elk jaar opnieuw zoveel over gepraat?

Hoe zag Piet er vroeger uit?

Sinterklaas bestaat als feestfiguur al heel lang, maar zijn bekende helper kwam pas veel later in de verhalen voor. In 1850 verscheen een Nederlands kinderboek van Jan Schenkman. Daarin had Sinterklaas een zwarte knecht. Die figuur leek nog niet helemaal op de Piet die we later leerden kennen.

Het uiterlijk van Piet veranderde door de jaren heen. Hij kreeg vaak kleurrijke kleding, een muts met een veer, een donkere huidskleur, rode lippen en een krullende pruik. Dat beeld werd jarenlang gebruikt in boeken, op televisie en tijdens sinterklaasfeesten. Veel mensen groeiden ermee op en beschouwden het als een vast onderdeel van de traditie.

Waarom ontstond er discussie?

Niet iedereen voelde zich prettig bij de traditionele afbeelding van Zwarte Piet. Sommige mensen vonden dat zijn uiterlijk deed denken aan oude, kwetsende beelden van zwarte mensen. Vooral de donkere schmink, rode lippen en krullende pruik riepen vragen op.

Ze wezen erop dat zwarte mensen vroeger vaak op een overdreven en spottende manier werden afgebeeld. Zulke afbeeldingen noemen we stereotypen. Een stereotype is een eenvoudig en vaak onjuist beeld van een bepaalde groep mensen. Volgens deze mensen kon de traditionele afbeelding van Piet kwetsend zijn, ook wanneer dat helemaal niet de bedoeling was. Daarom vroegen ze om het uiterlijk van Piet aan te passen.

Waarom wilden anderen Piet behouden?

Andere mensen vonden dat Zwarte Piet bij het sinterklaasfeest hoorde. Ze waren ermee opgegroeid en hadden er fijne herinneringen aan. Voor hen was Piet een vrolijke helper die kinderen blij maakte. Ze vonden niet dat zijn uiterlijk bedoeld was om iemand te kwetsen.

Sommigen vertelden dat Piet een zwart gezicht had omdat hij door de schoorsteen kroop om cadeautjes te brengen. Toch verklaart dat verhaal niet alle kenmerken van de traditionele Piet, zoals de rode lippen en de krullende pruik. De discussie ging dus niet alleen over het uiterlijk van Piet, maar ook over de betekenis van een traditie.

De komst van de roetveegpiet

Om het sinterklaasfeest voor meer mensen prettig te maken, begonnen verschillende organisaties het uiterlijk van Piet te veranderen. Zo ontstond de roetveegpiet. Die heeft geen volledig zwart geschminkt gezicht, maar enkele donkere vegen. Die stellen roet voor dat Piet op zijn gezicht krijgt wanneer hij door de schoorsteen kruipt. Steeds meer scholen, televisieprogramma's en sinterklaasfeesten kozen voor deze versie.

Tot op de dag van vandaag denken mensen nog verschillend over de veranderingen.

Kunnen tradities veranderen?

Een traditie is een gewoonte die mensen jarenlang doorgeven. Denk maar aan verjaardagen vieren, kerstbomen versieren of je schoen klaarzetten voor Sinterklaas.

Soms veranderen tradities. Dat gebeurde ook met het sinterklaasfeest. Vroeger kregen kinderen bijvoorbeeld vaak noten, fruit of kleine geschenken. Vandaag krijgen veel kinderen speelgoed of andere cadeautjes. Een traditie hoeft dus niet altijd precies hetzelfde te blijven.

De pietendiscussie laat zien dat mensen verschillende gevoelens en meningen kunnen hebben over eenzelfde gewoonte. Het is belangrijk om naar elkaar te luisteren en te begrijpen waarom iemand anders denkt. Want uiteindelijk willen veel mensen hetzelfde: een fijn sinterklaasfeest waarin zoveel mogelijk kinderen zich welkom voelen.

1. Hoe zag Piet er vroeger uit? Noteer drie kenmerken van zijn uiterlijk.

   ……..

   ……..

   ……..

2. Waarom vonden sommige mensen het traditionele uiterlijk van Zwarte Piet kwetsend? Leg uit in je eigen woorden?

   ……..

   ……..

   ……..

3. Waarom wilden andere mensen het uiterlijk van Piet niet veranderen? Geef twee redenen.

   ……..

   ……..

4. Wat is een roetveegpiet? Leg uit waarom deze versie van Piet ontstond.

   ……..

   ……..

5. In de tekst staat: *'Een traditie hoeft dus niet altijd precies hetzelfde te blijven.'* Geef een voorbeeld uit de tekst waaruit blijkt dat het sinterklaasfeest door de jaren heen veranderd is.

.....

.....

6. Bespreek onderstaande stellingen met de klas.

Tradities moeten altijd hetzelfde blijven.

De roetveegpiet is een goede aanpassing.

Scholen moeten zelf kunnen beslissen hoe ze het sinterklaasfeest organiseren.

Je moet niet dezelfde mening hebben om respectvol met elkaar om te gaan.

Waarom komt Sinterklaas uit Spanje?

Elk jaar komt Sinterklaas met zijn stoomboot vanuit Spanje naar België en Nederland. Tenminste, zo wordt het verteld in de sinterklaasverhalen. Maar wist je dat de echte Nicolaas helemaal niet uit Spanje kwam? Hij werd geboren in het huidige Turkije en woonde daar ook als bisschop. Hoe komt het dan dat we Sinterklaas vandaag met Spanje verbinden?

Van Turkije naar Italië

Nicolaas werd rond het jaar 270 geboren in Patara, een stad in het huidige Turkije. Later werd hij bisschop van Myra. Na zijn dood werd hij vereerd als een heilige.

In het jaar 1087 namen Italiaanse zeelieden zijn stoffelijke resten mee naar Bari, een stad in het zuiden van Italië. Daar werden ze bewaard in een kerk. Veel mensen reisden naar Bari om het graf van Sint-Nicolaas te bezoeken.

Zo ontstond er een sterke band tussen Sint-Nicolaas en Italië. Maar wat heeft dat met Spanje te maken?

Wat heeft Spanje ermee te maken?

Waarom Sinterklaas volgens de verhalen uit Spanje komt, weten historici niet precies. Er bestaan verschillende verklaringen.

Een mogelijke verklaring heeft te maken met de geschiedenis van Zuid-Italië. Eeuwen geleden werden delen van dat gebied bestuurd door Spaanse koningen. Daardoor denken sommige onderzoekers dat mensen Italië en Spanje met elkaar zijn gaan verbinden.

Een andere verklaring heeft te maken met lekkernijen. Vroeger kregen kinderen tijdens het sinterklaasfeest vaak sinaasappels, mandarijnen en andere vruchten. Sommige daarvan kwamen uit Spanje. Misschien begonnen mensen daardoor te vertellen dat Sinterklaas zijn geschenken uit Spanje meebracht.

Er bestaan dus verschillende ideeën, maar geen enkele verklaring is met zekerheid bewezen.

Een schoolmeester met een bijzonder boek

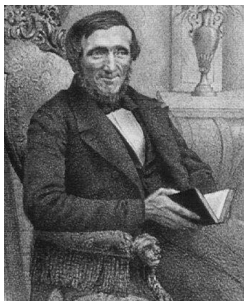

Een belangrijke persoon in het verhaal van Sinterklaas is Jan Schenkman. Hij was een Nederlandse schoolmeester die in 1850 een prentenboek uitbracht met de titel ‘Sint Nikolaas en zijn knecht’. In dat boek kwam Sinterklaas met een stoomboot uit Spanje aan. Het boek bevatten tekeningen en versjes over zijn aankomst en avonturen. Het prentenboek werd erg populair. Daardoor leerden steeds meer kinderen het verhaal kennen van Sinterklaas die vanuit Spanje naar Nederland reist.

Jan Schenkman heeft het verhaal over Spanje waarschijnlijk niet helemaal zelf bedacht. Spanje werd namelijk al eerder genoemd in oude sinterklaasversjes. Maar zijn boek hielp wel om het verhaal bekend te maken.

Waarom een stoomboot?

Vandaag vinden we het heel normaal dat Sinterklaas met een stoomboot aankomt. Toch was dat vroeger helemaal niet zo vanzelfsprekend.

In de negentiende eeuw waren stoomboten moderne vervoermiddelen. Ze konden varen dankzij een stoommachine en waren niet afhankelijk van wind, zoals zeilschepen. Toen Jan Schenkman zijn boek schreef, waren stoomboten dus iets bijzonders. Het was waarschijnlijk een indrukwekkend idee om Sinterklaas met zo'n schip te laten aankomen.

Door het succes van het prentenboek werd de stoomboot een vast onderdeel van het sinterklaasverhaal. Later werden er ook echte sinterklaasintochten georganiseerd waarbij de Sint per boot aankwam.

Een verhaal dat bleef bestaan

Het verhaal over Spanje en de stoomboot werd van generatie op generatie doorgegeven. Kinderen hoorden het van hun ouders, lazen erover in boeken en zagen het later op televisie.

Vandaag horen Spanje en de stoomboot voor veel mensen bij het sinterklaasfeest. Toch zijn deze onderdelen niet afkomstig uit het leven van de historische Nicolaas. Dat maakt het sinterklaasfeest bijzonder. Sommige gewoontes zijn gebaseerd op echte gebeurtenissen, terwijl andere voortkomen uit verhalen die mensen door de eeuwen heen hebben bedacht en doorverteld.

En waarom komt Sinterklaas nu precies uit Spanje? Dat blijft voorlopig een raadsel!

1. In welke stad werden de stoffelijke resten van Nicolaas vanaf 1807 bewaard? In welk land ligt deze stad?

   ……..

2. Markeer in de tekst twee zinnen die een mogelijke verklaring geven voor de band tussen Sinterklaas en Spanje.

3. Wat was de titel van het boek dat Jan Schenkman schreef?

   ……

4. Waarom was een stoomboot in de 19e eeuw een bijzonder vervoermiddel? Onderlijn in de tekst.

5. Jan Schenkman heeft het verhaal over Spanje waarschijnlijk niet zelf bedacht. In welke alinea wordt dit verteld? Zet er een accolade voor.

6. Juist of fout? Verbeter de foute uitspraken op de lijntjes.

	juist	**fout**
Nicolaas werd geboren in Turkije en zijn stoffelijke resten werden later naar Italië gebracht.		
Historici hebben bewezen dat Sinterklaas uit Spanje komt omdat Zuid-Italië ooit door Spaanse koningen werd bestuurd.		
Het verhaal over Spanje bestond waarschijnlijk al voordat Jan Schenkman zijn prentenboek schreef.		
In de tijd van Jan Schenkman waren stoomboten moderne vervoermiddelen.		
Alle onderdelen van het sinterklaasfeest zijn gebaseerd op zaken die echt gebeurd zijn.		

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bibliografie

Amsterdam, W. (sd). *commons.wikimedia.org*. Opgehaald van wikipedia.org: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:COLLECTIE_TROPENMUSEUM_Aankomst_van_het_mailstoomschip_Op_ten_Noord_in_Tandjoengpriok_de_haven_van_Batavia_Java_TMnr_10010633.jpg

Amsterdam., T. &. (sd). *commons.wikimedia.org*. Opgehaald van wikipedia.org: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Schenkman.jpg

Chescargot. (2022, november 22). *commons.wikimedia.org/*. Opgehaald van wikipedia.org: https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=125649502

Dijk, Z. v. (2019, november 29). *commons.wikimedia.org*. Opgehaald van wikipedia.org: https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=84526519

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=28147002. (2009, november 14). *commons.wikimedia.org*. Opgehaald van wikipedia.org: https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=28147002

Kotulič, I. (2016, juli 16). *https://commons.wikimedia.org/*. Opgehaald van wikipedia.org: https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=50311595

Sailko. (2018, januari 27). *ommons.wikimedia.org*. Opgehaald van wikipedia.org: https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=65889771